

Statsminister Marins regering fastställde utgångspunkterna för social- och hälsovårdsreformen

Regeringen har fastställt riktlinjerna för den fortsatta beredningen av social- och hälsovårdsreformen. Avsikten är att lagutkastet om strukturreformen av social- och hälsovårdstjänsterna ska sändas på remiss före utgången av juni. Reformen framskrider både som struktur- och servicereform. Utvecklandet av tjänsterna genomförs inom projektet Framtidens social- och hälsocentral, där ansökningstiden för utlyst finansiering avslutades i slutet av maj. Ansökningsresultaten offentliggörs i slutet av juni.

Områdesindelning och integrationsansvar

Områdesindelningen genomförs på ett sådant sätt att det efter reformen finns en gemensam lag om landskapsindelning och att landskapsindelningen förutom som vårdlandskap också fungerar som verksamhetsområde för landskapsförbunden och som grund för områdesindelningen inom statens regionförvaltning. I införelselagen föreskrivs om landskapsindelningen när reformen träder i kraft.

På basnivå och specialiserad nivå integreras ansvaret för att ordna social- och hälsovård till en enda anordnare. En del av de tjänster och uppgifter som hör till socialvården och hälso- och sjukvården samlas till större helheter i ett eller flera landskap. För omfattande jourtjänster dygnet runt inom social- och hälsovården ansvarar 12 vårdlandskap och HUS. För den regionala samordningen, utvecklingen och samarbetet inom social- och hälsovård som ordnas av landskapen bildas fem samarbetsområden.

I Nyland tillämpas den grundläggande lösningen som baserar sig på vårdlandskapen, med undantag för Helsingfors, som i egenskap av stad ansvarar för ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet, och HUS-landskapsammanslutningen, som har lagstadgade uppgifter. En speciallag ska komplettera de allmänna bestämmelserna.

I fråga om landskapen i Savolax begärs utlåtande om två alternativ där kommunerna i Östra Savolax sjukvårdsdistrikt (Enonkoski, Nyslott, Rantasalmi och Sulkava) antingen blir en del av landskapet Norra Savolax eller i enlighet med den nuvarande landskapsindelningen av landskapet Södra Savolax. Som bilaga till regeringspropositionen finns en konsekvensbedömning av de alternativa lösningarna och detaljerade kalkyler. Denna eventuella ändring i regionindelningen gäller också landskapsförbunden, NTM-centralerna, tingsrätternas domkretsar och valkretsar vid riksdagsval. Landskapsindelningen avgörs efter remissbehandlingen.

Organiseringsansvar

Vårdlandskapen ska ansvara för de lagstadgade uppgifterna samt beslutsfattandet om lika tillgång till tjänster, fastställandet av servicebehovet, kvantiteten och kvaliteten samt produktionssätten. De ska svara för utövandet av myndigheternas befogenheter (utövning av offentlig makt) samt för tillsynen över tjänsteproduktionen.

Dessutom ansvarar vårdlandskapen utöver tjänsterna bland annat för förebyggande social- och hälsovård, utbildnings- och forskningsverksamhet, beredskap för undantagsförhållanden och störningssituationer, försörjningsberedskap och uppgifter som rör bekämpningen av smittsamma sjukdomar. Ett vårdlandskap ska ha tillräcklig kompetens, funktionsförmåga och beredskap att ansvara för ordnandet av social- och hälsovården, och det ska se till att social- och hälsovårdstjänster finns tillgängliga enligt invånarnas servicebehov i alla situationer.

Dessutom ska vårdlandskapet ha en tillräcklig egen tjänsteproduktion för att kunna fullgöra sitt organiseringsansvar. Kurators- och psykologtjänsterna inom elev- och studerandevården ordnas i de framtida landskapen, men tillhandahålls som när-service på samma sätt som för närvarande. Ett nära samarbete mellan bildningsväsendet och landskapen säkerställs genom att man skapar de samarbetsstrukturer som behövs. Tjänsterna inom elev- och studerandevården stärks, och för arbetet utarbetas bindande dimensionering.

Räddningsväsendet kommer att organiseras av 21 vårdlandskap och Helsingfors stad. Eftersom vårdlandskapen ansvarar för ordnandet av både social- och hälsovårdsväsendet och räddningsväsendet inom sitt område, kan räddningsverken även i fortsättningen vid sidan av räddningsväsendets uppgifter även sköta prehospitalkvård och första insatser. Räddningsväsendet ska dock även i fortsättningen vara ett separat verksamhetsområde som

verkar parallellt med social- och hälsovården. I och med reformen förstärks den statliga styrningen inom räddningsväsendet, som i fortsättningen finansieras med medel ur statsbudgeten. En starkare nationell styrning förbättrar i fortsättningen produktionen av allt enhetligare och därmed mer likvärdiga tjänster inom räddningsväsendet i hela landet.

Organiseringsansvar och köpta tjänster

Vårdlandskapen kan anskaffa social- och hälsovårdstjänster av en privat tjänsteproducent, om det behövs för ordnandet av tillräckliga tjänster på lika villkor och för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna. De tjänster som anskaffas ska till sitt innehåll, sin omfattning och kvantitet vara sådana att landskapet i alla situationer kan fullgöra sitt organiseringsansvar på ett behörigt sätt.

Som köpta tjänster får inte anskaffas tjänster för uppgifter som hänför sig till fullgörandet av organiseringsansvaret och utövning av offentlig makt och inte heller tjänster för uppgifter inom socialjour, samjour dygnet runt för hälso- och sjukvård eller uppgifter som gäller ordnande av prehospital akutsjukvård. Hyrd arbetskraft kan anlitas under motsvarande förutsättningar. En privat tjänsteproducent kan sköta uppgifter som innebär utövning av offentlig makt endast om det föreskrivs särskilt om det i någon annan lag. En producent av köpta tjänster och dennes underleverantör ska uppfylla de villkor som anges i lagen om privat hälso- och sjukvård och i lagen om privat socialservice (nedan villkoren i lagen om tjänsteproducenter och tillsyn). En privat tjänsteproducent kan skaffa social- och hälsovårdstjänster som kompletterar den egna verksamheten av en underleverantör.

Tillsyn

I lagen om ordnande av social- och hälsovård föreslås bestämmelser om tillsynen över landskapen, där regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) är tillsynsmyndigheter. I lagen om ordnande av social- och hälsovård tas det in bestämmelser om landskapens egenkontroll. Vårdlandskapen åläggs skyldighet att motivera upphandlingsbeslut samt skyldighet avseende landskapets riskhantering och skyldighet att i fråga om avtal om köpta tjänster förbereda sig på att avtalet upphör samt på eventuella förseelser och störningar. Landskapet åläggs en skyldighet att övervaka och styra verksamheten med köpta tjänster både på befolkningsnivå och på individnivå. Dessutom föreskrivs det att landskapets

utläggningsplaner ska följas upp som en del av social- och hälsovårdsministeriets årliga förhandlingar.

Styrning av landskapen

Statsrådet fastställer vart fjärde år de riksomfattande och finanspolitiska strategiska målen för social- och hälsovården och räddningsväsendet. Landskapens verksamhet och ekonomi ska granskas vid de årliga förhandlingar om styrningen som genomförs under ledning av social- och hälsovårdsministeriet. I anslutning till ministerierna inrättas nya delegationer för social- och hälsovården (social- hälsovårdsministeriet, SHM), räddningsväsendet (inrikesministeriet, IM) samt landskapsekonomi och landskapsförvaltningen (finansministeriet, FM), med företrädare för alla landskap och de styrande ministerierna.

Förvaltning

Bestämmelser om landskapens verksamhet, förvaltning och ekonomi finns i landskapslagen, vars bestämmelser i stor utsträckning stämmer överens med motsvarande bestämmelser i kommunallagen. Bestämmelserna i landskapslagen är allmänna och överlåter landskapets närmare organisationsstruktur till landskapsfullmäktige för beslut. Landskapens högsta beslutande organ är fullmäktige som utses genom val. Landskapets verksamhet leds i enlighet med en landskapsstrategi som godkänts av landskapsfullmäktige. Utöver organiseringen av landskapets förvaltning innehåller landskapslagen bestämmelser om bland annat landskapsinvånarnas möjligheter att delta och påverka.

Temporär förvaltning i inledningsskedet

Efter det att landskapen har inrättats – innan landskapsfullmäktiges mandatperiod inleds och landskapsstyrelsen tillsätts – behövs ett organ som svarar för att bereda inledandet av verksamheten. Det temporära beredningsorganet består av företrädare för de myndigheter som för närvarande sköter de uppgifter som överförs till landskapet. Bestämmelser om organets sammansättning finns i införandelagen så att olika aktörers representation tryggas. För tillsättandet och organiseringen av organet svarar en kommun eller samkommun som kommunerna i området enhälligt har beslutat om.

Personal

Personalen vid de enheter och inrättningar som producerar tjänster inom kommunernas social- och hälsovård samt räddningsväsendet och personalen

vid samkommunerna övergår med sina uppgifter i sin helhet i anställning hos vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna enligt principerna för överlåtelse av rörelse. Dessutom övergår kuratorerna och psykologerna inom elev- och studerandevården i anställning hos vårdlandskapen. Personalen inom kommunernas gemensamma stödtjänster övergår i anställning hos vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningarna, om minst hälften av uppgifterna utgörs av de uppgifter som överförs.

Klientavgifter

Klientavgifterna granskas årligen i samband med styrningen av landskapen och bedömningen av om finansieringen är tillräcklig. Vid beredningen av grunderna för att fastställa finansieringen till landskapen granskas behovet och möjligheten att beakta landskapens olika förutsättningar att ta ut inkomstrelaterade klientavgifter.

Miljö- och hälsoskydd

Uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet inkluderas inte i landskapets uppgifter. Social- och hälsovårdsministeriet inleder tillsammans med jord- och skogsbruksministeriet en utredning om eventuella andra arrangemang för att minska antalet anordnare inom miljö- och hälsoskyddet parallellt med social- och hälsovårdsreformen. Jord- och skogsbruksministeriet tillsätter en arbetsgrupp för att revidera lagstiftningen om veterinärtjänster.

Kommunal finansiering

Kommunernas inkomster och kostnader överförs uppskattningsvis till ett värde av 19,1 miljarder euro på 2020 års nivå för att finansiera landskapens verksamhet. Detta genomförs genom att minska statsandelarna, compensationerna för skatteförluster, kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten samt kommunalskatten. Beskattningens andel är cirka 13 miljarder euro. Kommunalskatten överförs till landskapens finansiering genom att kommunernas inkomstskattesatser sänks lika mycket i alla kommuner. Enligt den nuvarande uppskattningen sänks skattesatsen med 12,63 procentenheter. Överföringen av kommunernas inkomster och kostnader är jämnstor på riksnivå, däremot kan skillnaderna mellan kommunerna vara stora. Förändringarna i kommunernas ekonomi jämkas med olika utjämningsmoment i kommunernas statsandelssystem. Skillnaden mellan de kostnader och inkomster som överförs jämnas ut med en separat

begränsare av förändringar. Den totala förändringen i ekonomin begränsas genom en fem års övergångsutjämnning så att förändringen i balansen i ekonomin avgränsas stegvis mot en maximal ändring på +/-100 euro per invånare. Den överskjutande delen utjämnas tills vidare genom en permanent förändringsutjämnning. Under det år då reformen träder i kraft begränsas förändringen i balansen till noll i förhållande till situationen före ikraftträdandeåret. Dessutom görs betydande ändringar i systemet för utjämnning av inkomsterna.

Finansiering av vårdlandskapen

Finansieringen av vårdlandskapen grundar sig till stor del på statlig finansiering och delvis på klient- och användningsavgifter. I det första skedet har vårdlandskapen ingen beskattningsrätt. Grunden för finansieringen av vårdlandskapen utgörs av de kostnader för uppgifter inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som överförs från kommunerna. Finansieringsbasen höjs årligen genom en uppskattad ökning av servicebehovet och kostnadsnivån. I kostnadsnivån beaktas också eventuella uppgiftsändringar i vårdlandskapen. Dessutom justeras nivån på finansieringen av vårdlandskapen i efterhand så att de kalkylerade kostnaderna inte skiljer sig från de faktiska kostnaderna. Finansieringen av vårdlandskapen är allmän icke-öronmärkt finansiering och fördelas mellan vårdlandskapen på basis av kalkylerade faktorer som beskriver servicebehovet och omgivningsfaktorerna i fråga om uppgifterna inom social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Dessutom bestäms en del av finansieringen enligt invånarunderlaget och enligt kriteriet för främjande av välfärd och hälsa. Vårdlandskapet har dessutom rätt att få tilläggsfinansiering för att trygga social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendets tjänster, om nivån på den beviljade finansieringen annars skulle äventyra ordnandet av tjänsterna. Under det år då reformen träder i kraft övergår man direkt till en helt kalkylerad finansieringsmodell, vilket innebär att en förändring i behovsfaktorerna omedelbart beaktas fullt ut. I övergångsskedet jämnas skillnaden mellan de kostnader som överförs från kommunerna och vårdlandskapets kalkylerade finansiering dock ut genom en övergångsutjämnning så att förändringen är högst +/- 150 euro per invånare under en sjuårsperiod. Den överskjutande delen utjämnas tills vidare genom en permanent förändringsutjämnning. Finansieringsmodellen för vårdlandskapen ses över utifrån remissvaren.

Egendom

Vårdlandskapen ska i sin besittning ha den egendom som behövs för att fullgöra sitt organiseringsansvar. Samkommunerna för sjukvårdsdistrikten och specialomsorgsdistrikten överförs till landskapen med sina tillgångar och skulder. Till landskapen överförs lös egendom som används av social- och hälsovårdsväsendet och räddningsväsendet i kommuner och samkommuner, avtal och semesterlöneskuld för den personal som överförs. Landskapet hyr ut de lokaler inom social- och hälsovården och räddningsväsendet som förblir i kommunernas ägo under övergångsperioden (minst tre år och med option på ytterligare ett år).

Beskattning

Kommunernas skatteinkomster överförs till staten för att finansiera landskapens verksamhet. Enligt den nuvarande uppskattningen överförs cirka 12,1 miljarder euro i förvärvsinkomstskatter och cirka 0,6 miljarder euro i samfundsskatter beräknat enligt nivån 2020. Ändringar i beskattningen av förvärvsinkomster genomförs inom det nuvarande skattesystemet genom en ändring av avdrag samt skattesatser för staten och kommunerna. Samtidigt slås skattebaserna för stats- och kommunalbeskattningen samman. Enligt den nuvarande uppskattningen i beredningen sänks kommunalskattesatserna för samtliga kommuner med 12,63 procentenheter och statsbeskattningen skärps på motsvarande sätt. De ändringar som görs i beskattningen av förvärvsinkomster genomförs så att de har så liten effekt som möjligt på beskattningsnivån för de skattskyldiga: syftet med reformen är inte att lindra eller skärpa beskattningen för någon.

Beskattningen av förvärvsinkomster måste enligt den nuvarande uppskattningen lindras med cirka 185 miljoner euro för att beskattningen av

förvärvsinkomster inte ska skärpas. När det gäller samfundsskatten kommer kommunernas andel av intäkterna av samfundsskatten att minska med en tredjedel och statens andel att öka i motsvarande grad. Vårdlandskapen har samma skattemässiga ställning vid inkomstbeskattningen som övriga offentliga samfund. När samkommunerna på det sätt som föreskrivs i införandelagen överförs med sina tillgångar och skulder till vårdlandskapen eller till vårdlandskapssammanslutningarna, är avsikten inte att överföringen ska leda till konsekvenser för inkomstskatten, mervärdesskatten eller överlåtelseskatten.

Mervärdesskattning

För att förbättra upphandlingsneutraliteten i landskapens verksamhet kompenseras landskapet bland annat för den mervärdesskattekostnad som ingår i upphandling för allmän förvaltning, social- och hälsovård och räddningsväsendet. Ett vårdlandskap och en vårdlandskapssammanslutning ska ha rätt att få återbäring för den skattekostnad som ingår i skattepliktig upphandling samt för den kalkylerade mervärdesskattekostnad som ingår i skattefri upphandling inom social- och hälsovården.

Övriga offentliga samfund med organiseringsansvar för social- och hälsovård och räddningsväsendet ska jämföras med vårdlandskap. För att förenkla administrationen genomförs compensationen tekniskt i samband med mervärdesskattesystemet på samma sätt som nu för den kommunala sektorn, och den skatt som ingår i upphandling återbetalas i mervärdesskatteförfarandet. Till följd av reformen minskar den mervärdesskatt som ingår i den kommunala sektorns upphandling med uppskattningsvis cirka 1,6 miljarder euro och motsvarande belopp överförs till landskapssektorn.

Ytterligare information ges av:

Social- och hälsovårdsreformen RP:

generalsekreterare
Päivi Salo, SHM,
tfn 0295 163 113
fornamn.efternamn@stm.fi

Nylandslagen, införandelag:

regeringsråd
Auli Valli-Lintu, SHM
tfn 050 570 4394
fornamn.efternamn@stm.fi

Lagen om ordnande av social- och hälsovård, styrning och vårdlandskapens samarbetsområden:

regeringsråd
Pirjo Kainulainen, SHM
tfn 02951 63092
fornamn.efternamn@stm.fi

medicinalråd
Taina Mäntyranta, SHM
tfn 02951 63692
fornamn.efternamn@stm.fi

jurist
Suvi Velic, SHM
tfn 02951 63477
fornamn.efternamn@stm.fi

Inrättande, förvaltning och områdesindelning av landskap:

konsultativ tjänsteman
Erkki Papunen, FM
tfn 02955 30167
fornamn.efternamn@vm.fi

Finansiering:

finansråd
Markku Nissinen, FM
tfn 02955 30314
fornamn.efternamn@vm.fi

konsultativ tjänsteman
Ville Salonen, FM
tfn 02955 30388
fornamn.efternamn@vm.fi

Landskapsfinansiering:

konsultativ tjänsteman
Antti Väisänen, SHM
tfn 02951 63044
fornamn.efternamn@stm.fi

Konsekvensbedömning:

konsultativ tjänsteman
Piia Pekola, SHM
tfn 02951 63694
fornamn.efternamn@stm.fi

Egendomsarrangemang:

konsultativ tjänsteman
Pasi Leppänen, FM
tfn 02955 30564,
fornamn.efternamn@vm.fi

regeringsråd
Mervi Kuittinen, FM
tfn 02955 30445,
fornamn.efternamn@vm.fi

Personal:

förhandlingsdirektör
Sari Ojanen, FM
tfn 02955 30109
fornamn.efternamn@vm.fi
(endast 5.6.2020)

lagstiftningsråd
Marja Isomäki, FM
tfn 02955 30414
fornamn.efternamn@vm.fi

konsultativ tjänsteman
Anu Hernesmaa, FM
tfn 02955 30027
fornamn.efternamn@vm.fi

Beskattning:

konsultativ tjänsteman
Timo Annala, FM
tfn 02955 30318
fornamn.efternamn@vm.fi

konsultativ tjänsteman
Marja Niiranen, FM
tfn 02955 30238
fornamn.efternamn@vm.fi

Reformen av räddningsväsendet:

räddningsöverdirektör
Kimmo Kohvakka, IM
tfn 02954 88400
fornamn.efternamn@intermin.fi

regeringsråd
Ilpo Helismaa, IM
tfn 02954 88422
fornamn.efternamn@intermin.fi